

БАРБОРА ХРИНОВА

Ј Е Д Н О Р О З И

Уредник
Зоран Колунџија

Наслов ориџинала
Barbora Hrínová, *Jednorozce*

Фотографија на корицама
Wilmer Martinez, Unsplash

Copyright © Barbora Hrínová, 2020
Copyright © Прометеј, 2023.

Копирање, фотокопирање, умножавање и коришћење текста у било ком облику није дозвољено без претходне писане сагласности.

Књига излази уз финансијску подршку Фондације СЛОЛИА
Књижевног информативног центра из Братиславе, Словачка

This book has received a subsidy from SLOLIA Committee,
the Centre for Information on Literature in Bratislava, Slovakia

БАРБОРА ХРИНОВА

Једнорози

Превела са словачкої
Зденка Валент Белић

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Мојим драјим родишељима
и Јури*

САТУРНОВ ПОВРАТАК

Саставља списак. Хемијском оловком на листу истргнутом из свеске на линије. Од јуче има нову свешчицу, приметила сам у пролазу кроз њену собу према балкону.

Показна за трамвај кредитни саветник Клара!!!
Окружни суд БА III мама – Скајп
дрогерија
кафа, шећер, чај, миришљаве свеће

Сада би било добро да укључи скајп, да би што пре прецртала мајку.

„Боже, дете, кад ћеш послепремити?“

„Не стижем, мајко.“

„Мораш наћи времена. Макар суботом.“

Субота је у њиховој кући увек била дан за спремање. Соба иза мајке делује сређено и уредно. На врху ормара тридесетогодишњи анђео задовољно подупирући керамичке образе.

„И, како си? Како је на послу? Платила ти је?“, Романа поново оћути.

„Буди стрпљива, код ње си једва три месеца“, у мајчином гласу се осећа стрепња.

„Ма, свеједно. Како си ти?“

„Ма, онако, мувам се по кући. Гледала сам нову епизоду путописне репортаже о Андалузији. То ти је баш дивна област.”

„Шта кажеш на мали излет? Било где”, пребаци Романа.

„Па идем, идем”, брани се мама. „Имам возну карту у Жилину за сутра.”

Проклета Жилина. Од како је сестра родила децу, одлази код ње као у фабрику.

Романа би је радо негде одвела. Да је извуче од оца и обавеза. Барем на неко четвородневно путовање у Рим. Да се коначно једном прекрсти и у Базилици Светог Петра. Никада је није видела уживо, само гледа телевизијске преносе *Urbi et Orbi* који се емитују из ње.

Скајп није потрајао дуже од моје цигарете.

„Одох код Кларе”, довикне ми и мало касније тресне улазним вратима. Са њене фотеље су нестале јахачке панталоне.

Од аутобуске станице до стаја у оквиру ЗОО има километар прашњавог пута узбрдо. Није била две недеље. Мучи је савест. Можда се Клара наљутила. Није радосно истурила главу из бокса, када је осетила да долази. Погледом ће јој замерити јер више није као некад, када је радила код Доктора, и када је долазила код ње сваки или сваки други дан. Али Клара нема сећања и ништа не упоређује. Издржала је већ и горе ствари. Романа кобили пружи јабуку, длан јој лизне топао, влажан језик.

Изведе је на пространство испред стаје. Треба је очешљати пре јахања, умити и истимарити. Када прелази четком по њој, тик изнад крзна дигне се прашина. Из паркираног теренца излази управник стаје и прилази Романи.

„Поздрављам Вас. Немам евидентирану уплату кирије за прошли месец. Можда нисте добили уплатницу. Поскупела је струја. По сваком боксу петнаест евра.“

Романа се постиди због свог лошег економисања. Није знала да трошкови за седам квадратних метара подас-тртих сламом могу да износе и преко двеста евра.

„Наравно. Платићу вам. Извините због кашњења.“

Покушава да седне у седло, али нема добар замах. Мора још једном да одскочи од земље. Иде са Кларом малтене лаганим ходом укруг ограђеним простором јахаонице. Међутим, одједном је подбоде и Клара похита у кас. Прескоче ниску ограду и изађу на шумску стазу. У касу пролазе поред стабала. Баш ово јој је требало.

Сврати да купи кафу, шећер и чај, у корпу убаци и свеће. Првобитно је хтела да их купи у неком миришљавом специјализованом етно-шопу, али биће добре и ове из Кауфланда. Погледа у мобилни да ли јој можда Ванда пише да је већ кренула. Требало је да на рецепцији заврши у осам, ако се није запричала са неком туристкињом. Радећи у хостелу долази у контакт са многим вршњакињама из целог света. У реду испред касе Романа размишља да није престара за Ванду. До сада је сигурно приметила њене боре, којих је и сама свесна већ од двадесет седме, а сада, у њеној тридесет другој, када се осмехне, око очију има лепезице. Боље да се не осмехује, ионако нема разлога. Добро је што је огледало у купатилу у стану тако милосрдно. Распукло и све јаче и јаче прекривено матираном копреном. Заиста би требало да га повремено пребрише.

Или ће сустанарки рећи да то уради. Цело лето се само мува у тренерци по стану.

Покуша да ориба стару каду. Ванда је изразила жељу да имају заједничко купање. Можда очекује да ће Романа због ње претворити сканзен у купатилу у пећину из *wellnessa*. Ако угасе и оставе само свеће по ивицама каде, можда не би било тако лоше. Зазвони јој порука. Девојка вероватно већ стоји испред врата.

Међутим, порука је од шефице Кристине која тражи да је зову Кира.

Гао, урјенїно! Иванов развод їреба до суїра. Ишчиїаїи, коментїарисаїи и набацїїи уїворе. Само їрва верзија. Ујуїру да ми буде у мејлу. Заборавила сам да їори. Можеш ли да їоїледаш? Хваалаааа!

Претрне држећи упаљену свећу у рукама. Немогуће! Зар сада? У 21.30? Документа за развод имају по петнаест страна, коментарисање ће јој одузети барем два-три сата, а прву верзију уговора ће вероватно завршити тек пред зору. У искушењу је да тресне мобилни у каду која је сада већ допола напуњена. Уздрхталом руком га спусти на веш машину, изађе из купатила и куцне на врата моје собе.

„Хоћеш ли на терасу?”

Подигнем се од монитора, ионако ми је време да запалим. Седнем на похабану столицу а она на стуб зимских аутомобилских гума које су ту остале од претходног подстанара. Врати се по кафу, веома јаку турску.

„Даћу отказ. Ово стварно није нормално. Нисам јој ја робиња.”

Одлучно гледа у мрак, напола подељен тачком светолсти уличне лампе. Има профил грчког јунака чија је Ахилова пета немир.

„Btw, поскупела је стаја. Да се кладимо да ће се ускоро јавити власник стана да подигне кирију. Овде сам само још ову годину, кунем се”, доврши напетом и спусти шољу кафе на расклимани сточић који стоји између нас.

Чује се звоно на вратима. Одлази да отвори.

Направим Ванди место на балкону. Прође поред мене двадесетчетворогодишња девојка. Половину лица јој прекрива тиркизна коса. На мајици јој пише: *Људи су луди*. Као и обично, једва ми се јави.

„Купила сам нам со за купање са мирисом лаванде”, пољуби се са Романом и извуче флашицу.

„Sorry, срећо. Можеш ли да се окупаш сама? Ја морам да радим.”

„Ти то озбиљно? Опет?!”, увреди се у моменту.

„Нисам знала. Стигло ми је пре петнаест минута.”

„Да ли је она чула за радно време?”, пита са нервозом у гласу.

„Погледај своју мајицу, тамо ти је објашњење”, одбруси јој Романа.

Када ноћу идем у тоалет, у суседној соби још увек гори светло. Врата се не могу затворити, браве су искривљене. Без обзира на то колико снажно се гурну, следећег тренутка се одшкрину.

„Када ћеш купити ауто?”, чујем млађи глас.

„Можеш ли да ћутиш? Треба ми концентрација.”

„Па на лизинг. Могле бисмо да одемо на roadtrip у Норвешку.“

„Узми неку књигу или спавај! Можеш да угасиш, мени је довољно светло из монитора.“

„Мислила сам да коња купују само људи који већ имају двоја кола у гаражи.“

Љубав воде тек ујутру. Намажем хлеб маслацом и чујем њихово пригушено стењање. На тренутак ослушнем, затим укључим радио.

У пола девет одлазе из стана. Тротоар од нашег улаза се пење неколико метара нагоре а затим скреће улево. Романа благо погнута унапред прави дугачке кораке. Ванда мора да запне да би је стигла. Она је мање одлучна, расејанија. Као да ће се зауставити и кренути у другом правцу. У сивим капутима са платненим торбама пребаченим преко рамена делују као да иду на неки музички фестивал. Скренем поглед с прозора и укључим лаптоп.

Стоје у препуном аутобусу. Нагуран је и њихова тела се додирују, али Ванда намерно скреће поглед. У ушима има слушалице. Она би могла да из стана крене сат времена касније, тада би аутобуси већ били полупразни. Комотно би стигла на предавање из античког сликарства на Катедру културологије. Романи се чини да се полако хлади. Није требало да јој одмах на првом састанку помене коња. Није претпоставила да ће Ванда од тога направити стереотипну слику: правница са коњем, сигурно има и кола у приватној гаражи која ће и њу повући. На пример, упознаће је са неким. А затим тај неко са дирек-

тором Гугенхајмовог музеја. Види себе за пет година као кустоскињу. То, додуше, јесте невероватна прича, али је у њеном случају могућа. У томе је главна њихова разлика. Вероватно као између обећавајућег потенцијала и сиве стварности, које на све стране има толико да Романа за-мало не успева да изађе из аутобуса.

Кира седи за лаптопом и прегледа материјал који јој је Романа послала у четири ујутру.

„Имаш неколико грешака у куцању“, пребаци, „али иначе *good job!*“

То је вероватно похвала. Самим тим и добра прилика за незгодна питања. На пример о повећању плате. Али то се не усуди. Само је занима када ће јој Кристина исплатити оно што јој припада – за завршене пројекте које је радила прековремено. Акутна ненаспаваност елеминише њено стрпљење.

Кристина направи наивни израз лица.

„Истог часа, чим мени плате клијенти.“

„То је требало да буде одавно, пробили су све рокове према уговорима.“

„Тренутно су у тешкој ситуацији. Гарантујем да ће платити.“

„Да ли би могла да ургираш? Барем код оне тројице.“

Романа јој пружи списак имена на наранџастом папир-ићу који је стајао залепљен на њеном монитору. Радо би их све редом сама испозивала.

Куруц Хорват Синакова

Кира начини израз као да јој је у канцеларију улетео обад и покварио јој лепо јутро. Изашла је у њега из лук-

сузног дуплекса у центру града. Роману је једном позвала у свој стан, још док су биле колегинице на факсу. У сећању су јој остали душеци од коњске длаке.

„Легла ти је плата на рачун? Легла је. Дванаестог како видим”, брани се.

То да. Бедни фиксни део договорен уговором. Због тога није требало да мења фирму. Кристина јој је тврдила да има солвентну клијентелу. Да разводи звезде. Али од како овде ради, нико од њих, који су се развели судећи по насловима из таблоида *Ново време*, овде није крочио. Долазе само колеге и познаници Кириног момка. Прави бизнис он прави. Производи функционалне чистаче за ба-зен. Продају се и на Тајланду и у Кини.

„До краја ове недеље ћемо то решити. Важи?”, не одустаје Романа.

„Наравно”, рече Кристина и устаје од стола. „Ја сад морам да кренем. Имам састанак у граду. Можда ће то бити нови клијент.” Скине са чивилука торбу и одлази.

Романа сумња да заправо иде код козметичарке.

Посматра њене дуге витке ноге како излазе из канцеларије. Расне плавуше је никада нису привлачиле. Лепота је компликована ствар, сети се једне Кирине изреке још из времена студентског дома. Треба се бринути о њој и усавршавати је. Романа почиње да подозрева да и ову фирму држи само као украс који јој је пријатељ поклатио за рођендан. Чисто да се не каже да ништа не ради ако је већ краси правничка титула.

У шест сати предвече и даље има много ставки у агенди које није стигла да одради, али састанак са кредитним

саветником не жели да одлаже по трећи пут. Закључа канцеларију и креће на договорено место. Стрепи како је проценио њена примања за прошлу годину. Када се врати у стан, љутито тресне анализе на кухињски сто.

„Могу ли да почнем да тражим неку гарсоњерицу?”

„Молим?”

„Добила сам хипотеку максимално шездесет хиљада. Са мојом уштеђевином то ће бити довољно за једнособни негде код последње станице градског.”

„Не мора да значи да је то лоше. Ја бих то прихватила”, хтела бих да је умирим.

Упери прстом у мене. Чудим се да се није дохватила ножа.

„Да сам студирала уметност, била бих задовољна животоарењем на периферији, али ја сам завршила прагматичну струку!”, залупи врата собе. Размишљам ко ју је натерао да упише ту *прајмајичну* струку. Јесу ли то били родитељи или њена лева хемисфера, која је у осамнаестој дефинитивно постала доминантна.

Недавно ми је на балкону рекла:

„Клара је за мене као ружа за Малог принца. Знам да је имам тамо негде и да морам да се побринем за њу и то ме одржава у животу.”

До деветнаесте године је писала песме. Освојила је друго место на такмичењу *Крила Ивана Лаучика*.

Вечерамо заједно за столом, свака своју овсену кашу.

„Иначе, и овај стан би могао да се реновира”, погледа заинтересовано по кухињи, „да је мој”.

Покушавам да нешто сазнам о Романиној ситуацији на интернету. До данас је сигурно већ превазишла *quarter*

life crisis. За кризу средњих година још има времена. Претраживач ме на основу укуцаних речи упућује на страницу astrohlad.sk.

Тамо проналазим сасвим адекватно објашњење. Најкасније непосредно након тридесете године долази до корените промене... Чак и највећи идеалиста осети потребу да се усидри у материјалној стварности. За то је заслужан Сатурнов повратак у полазишну позицију у време нашег рођења...

Дан-данас јој није јасно зашто је код Доктора провела шест година. Његову клијентелу чине азили, центри за бескућнике, дневни стационари који се боре са сопственим дуговима и инвеститорима. А највише организације за заштиту животиња. Једна активисткиња ју је довела до трага илегалне трговине. Коњи држани у катастрофалним условима по брдским засеоцима требало је да буду одвезени у кланице у Пољској. Доктор јој је позајмио свој теренац и послао је да документује ситуацију. Када ју је прва кобила погледала гнојавим оком, знала је да ће спор добити и да ће јој наденути име. Још и сад се осмехује сетивши се да је организовала превозење Кларе са мијавских засеока у Братиславу. Између аутомобила на ауто-путу чује се тандркање трошне приколице за превоз коња, било јој је топло око срца. Можда је због тога издржала. А било је и неких бенефита. Радне задатке од Доктора добијала је искључиво из своје канцеларије која се, за разлику од инбокса имејла, закључавала у пет. Романа је могла да се бави својом неурастенијом, да одлази на књижевне вечери и отварања изложби. На једној је

узнала Ванду која је служила аперитив. Заподенуле су разговор испред слике Едмунда Гверка са посебном атмосфером. До сада је се сећа: Јесен на Ситну. Доктор је заправо био њена гаранција приватног живота. А умео је и да похвали. „Романа, Ви сте скроз посвећени послу. Ја Вас већ видим на Европском суду за људска права у Хагу.“ Али јој је исплаћивао стално исту суму. На крају приправничког стажа требало је да се од њега опрости.

Гел за туширање, шампони, каиш
разгледање стана – Пуховска вађење крви – заказати
Клара!!
здрав. осигурање сијалице – купатило

На трамвајској карти видим да је Пуховска станица претпоследња на тој линији. Осврће се по уском предсобљу. Сударају се са агентом за некретнине и Вандом. Повела ју је са собом да јој помогне око избора. Једног дана би требало да овде живе заједно.

Пређу у једину собу. Кухиња остаје у углу.

На средини стоји велики брачни кревет, продаје се заједно са станом.

На тренутак у њему угледа Зузану. Смеђокоса Зузана окрене се према кревету и заверенички јој намигне: купи-мо нешто боље, од биоцигле, неколико минута од центра. Било је време када је Романа замишљала да ће на вратима имати заједничку плочицу са именима. Олшовска – Ковачова, овде ми живимо. Тумачиле су заједно параграфе и Франсоу Сагана. Све док Зузана на једном концерту није на чудан начин извукла руку из њеног длана.

Нерадо признаје да је Ванда у најбољу руку резерва. Док гледа кухињу, види је како игнорантски дува балоне од жвакаће гуме. Соба није велика и има поглед на околне солитере. Али оно што је важно је да се може изаћи на терасу која је преко сваког очекивања пространа.

„Погледај, овде би и Клара стала”, рече у шали Ванди.
„Могла би да откажеш шталу.”

На тренутак се осећа слободно, попут риђе девојчице из приче. Када је била мала, мајка је стално морала да јој чита књигу о њој. Обожавала је коња на балкону и кофер са златницима у орману.

„Јеси ли ти Пипи?”, Ванда колута очима. „Пошто немаш кола, стан у центру би решио ствар”, рече већ на степеништу.

Дошло јој је да се обеси. О каиш који још није стигла да купи. Уместо тога предложи да оду у ЗОО.

Седне у седло, пресавије се у струку, заузме школску јачачку позу. Дода темпо и пређе у у кас. Убрзају и прескоче ограду. Види да је Ванда фотографише, овако би желела да је види. Решену, на коњу, способну за сваки рат, Роману Орлеанку. Међутим, Клара се напрасно пропне и снажно се тргне уназад. Романа склизне у страну и падне на земљу. Лежи у прабини на путу и у крстима осећа туп бол.

Ванда дојури до ње и преплашено пита:

„Јеси ли добро?”

„Јесам, јесам”, осећа да није озбиљније повређена, далеко више је пече понижење. Устане уз Вандину помоћ. Лагано, корак по корак заједно пронађу излаз из шуме. Клара није далеко побегла, каска испред њих и на сваких неколико метара болно зањишти.

„Имала је јак грч“, заустави се поред ње жена у блатњавим чизмама која брине о шталама, „зато што је не изводи-те редовно, стану јој црева. Звали смо ветеринара, открио је да има упалу листа. Добила је инјекцију. Дођите, даће вам рачун.“

Осамдесет евра, Романа гледа у признаницу коју је добила и одмах је згужва. У новчанику има тек пола те суме.

„Платићу на рачун“, рече учтиво и шепајући оклембешена о Ванду, напушта хиподром.

Лежи у кревету. Ванда јој масира крста кремицом, свртила је у апотеку да јој купи.

„Хоћеш ли да ти скувам биљни чај?“

„Боље кафу“, рече Романа.

„Сада би да радиш? Забрањујем ти.“

Ванда уме да буде брижна, ако постоји ванредан разлог. Романа је види исувише једнострано по шеми улога у које су упале. Није лако имати млађу девојку, понавља у себи и тера се да ради. У инбоксу има задатке од Кире. Када се премести у седећи положај, у крстима је боду вреле игле.

На све то добије поруку од мајке.

Како си? Хоћемо ли на Скајџ? Ја сам и даље у Жилини, близнакиње су болесне. Евка би исто хћела да ти њоздрави...

Мрзовољно одгурне мобилни у страну. Ванда долази са кафом и извињава се што мора да иде на рецепцију. Има ноћну смену у хостелу.

Улазим у собу управо у тренутку када се љубе за растанак.

Споља јако гурнем врата терасе да на Роману не дувају зима и дим, али тада она куцне на стакло. Преко леђа пребази ћебе, наслони се на зид. Изнервирано рече:

„Треба ли да разговарам са мајком преко Скајпа? Страх ме је да нећу издржати“.

„Шта би јој рекла?“

„Да није фер. Сатире се око унука, а Кларе се ни не сети. Не помаже јој ни финансијски, уопште се не стара о њој“.

„Аха“, осмехнем се. „Како би требало да се стара?“

„Ако не финансијски, онда да је повремено обиђе, пре-спавала би код мене. Отишла би да је мало уреди и про-шета укруг на ужету. Научила би како се то ради“.

Весело климам.

„Шта се смејеш? Мени је Клара као дете. Мама добро зна да их ја нећу имати“.

Малаксали Самко махне у камеру. Има 38,5. Мама је цело преподне седела са њим у чекаоници код лекара.

„Романка, да немаш и ти температуру?“, одреагује када јој Романа изнесе свој предлог.

„Не. Скроз сам озбиљна.“

„Ти знаш да ја имам само једну пензију“.

Али неким чудом стално успева да је подели на својих шесторо унучади.

„Клара је такође члан породице. Шта би ти фалило да је повремено обиђеш?“

„Да је у питању пас, можда и бих“, размишља мајка, „али...“

„Али?“